Yüzyılın Son Büyük İngiliz Yazarı Ian McEwan'dan Hamlet'in Yeni Romanı Fındık Kabuğu

Öğr. Gör. Serdar Takva

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3432-2043>

Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Trabzon – TÜRKİYE

Makale Geçmişi

Geliş: 30.08.2019

Kabul: 07.11.2019

On-line Yayın: 31.12.2019

Anahtar Kelimeler

Hamlet

Ian McEwan

İngiliz Romanı

Hamlet'in Evrenselliği

Araştırma Makalesi

DOI: [10.9761/JASSS36825](https://doi.org/10.9761/JASSS36825)

Öz

Edebiyat, sanat, felsefe, sinema tarihini en çok etkileyen eserlerden biri Shakespeare'in önemli tiyatro eseri *Hamlet*'tir. Hamlet; melankoli, intihar, ölüm gibi kavramların sorgulandığı, bireyin tarihten ve toplumsal kurallardan bağımsız olarak uyanışının ve yok oluş karşısında çaresizliğinin anlatıldığı başlangıç eserlerinden biri olarak önemlidir. Ayrıca Kabil ve Habil öyküsüne dayanan kardeş katli, anneye duyulan aşk ve nefret, babaya duyulan aşk, ihanet karşısında duyulan intikam hissi gibi edebiyatın temel konuları bu eserde tam karşılığını bulur. Yüz yıllar arası farklılıkla günümüzün büyük İngiliz yazarı Ian McEwan'ın yeni Hamlet'i Fındık Kabuğu romanında yaratması yazının inceleme konusudur. Ayrıca tarihten, mitolojiden, edebiyat ve sinema tarihinden çeşitli örneklerle McEwan'ın yarattığı son Hamlet, incelenmiştir. İncelemede özellikle Hamlet'in Peyami Safa, Oğuz Atay gibi Türk yazarları üzerindeki etkileri, dünya yazınından da örneklerle ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Shakespeare'in ve Ian McEwan'ın metinlerindeki ortak noktalar belirlenerek, "Suç ve Yılan", "Doğum" gibi başlıklar altında incelenmiştir. Ayrıca Sinema Uyarlamaları başlığı altında Hamlet'in yalnızca edebiyat değil başka sanat dalları üzerinde de etkili olduğu vurgusu üzerinde durulmuştur. Bu çalışma, farklı dönemlere ait olmalarına rağmen *Hamlet* ve *Fındık Kabuğu* adlı eserlerin ortak özelliklerine değinmekte ve ele aldıkları konuların benzer yönlerini incelemektedir. Bununla beraber, *Hamlet*'in sanatsal anlamda çok yönlü ve etkin bir eser olduğu kavramı gözler önüne serilmektedir.

Atıf Bilgisi / Reference Information

Takva, S. (2019). Yüzyılın Son İngiliz Yazarı Ian McEwan'dan Hamlet'in Yeni Romanı Fındık Kabuğu. *Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies*, Number: 77, Winter, p. 179-186.

A New Hamlet Novel From The Last Greatest British Author Ian Mcewan

Lect. Serdar Takva

Trabzon University, Fatih Faculty of Education, Department of Foreign Language Education, Trabzon –
TURKEY**Article History**

Submitted: 30.08.2019

Accepted: 07.11.2019

Published Online: 31.12.2019

Key Words

Hamlet

Ian McEwan

British Novel

Internationality of Hamlet

Research ArticleDOI: [10.9761/JASSS36825](https://doi.org/10.9761/JASSS36825)**Abstract**

Literature, art, philosophy, cinema are affected deeply from one of the most effective theatre of Shakespeare's Hamlet. Hamlet is very important starting text by questioning the terms like melancholia, suicide and death, awakening of an individual from history, freeing from social norms and the desperate feeling against extinction. Likewise, in the Babylonian story, it is tied up with murder of brother, hate and love to a mother and father, vengeance against betrayal; basic principles of literature is shown in this novel as a matter of fact. It has become a subject of making references.

With the differences of centuries, Ian McEwan's new Hamlet, which is created in his "Nutshell" novel, is this research's subject. McEwan's last Hamlet is analyzed by examples from history, mythology, literature and the history of cinema. In the study, the effect of Hamlet on Turkish writers like Peyami Safa, Oguz Atay and examples from world writings are tackled in a separate section. The common points between Ian McEwan's and Shakespeare's text are defined in the sections of "Crime and Snake" and "Birth". In the "Cinema Adaptations" section, it is underlined that Hamlet has an important effect not only on the literature but also on the other arts. This study handles the two different works- Hamlet and Nutshell- from two different periods and tackles the similarities of these two works. Additionally, it is displayed that *Hamlet* is artistically versatile and effective.

GİRİŞ

En önemli tiyatro metinlerinden biri olarak kabul edilen Shakespeare'in en önemli oyunlarından *Hamlet*'e ve onun temel konularını günümüze uyarlamış *Fındık Kabuğu* romanına değinmeden önce, iki eserin de çıkış noktası olan kardeş katiline, mitolojik serüveniyle birlikte, çeşitli eserlerdeki yansımalarına değinmek yerinde olacaktır. İlk cinayet, ilk ölü. Kabil'in, Habil'i öldürmesi. İnsanın bütün acısı, yalnızlığı, fındık kabuğunda mı yoksa, göğün yedi katında mı yaşadığını sorgulaması; yaşamın, akılla kavranmaya çalışılan dünyanın, tüm felsefenin... Bir oyun mu, yoksa gerçek mi olduğunun sorulması... İşte bu, ölümün ilk kez anlatıldığı hikâyeye başlar.

Avcı-toplayıcı toplumdan, tarım toplumuna geçişin sembolik bir ifadesi olan bu öykü, Sümerler'den, semavi dinlere benzer şekillerde anlatılır. Acının ilk öyküsünün anlatılmadığı zamanlara dönülecek olursa; mağaralarda kimin kiminle nasıl yaşadığının pek önemsenmediği, yarasaların henüz düşman olarak görülmediği, ne bulursak onu yiyoruz işte, ömrümüzü uzatmaya da gerek yok, nasılsa genç ve mutlu öleceğiz denilen çağ. Yani kaybedilmemiş cennet. Altın ışıklar saçan buğdayın ekilmesi ve onu üretmeye başlayan kardeşin, gezip dolaşmakta ısrar eden kardeşini öldürmesi de ilk savaşın sebebi. Ama yine de biliyoruz ki hiç yerleşmeyen toplumlar bile inanmak istemiş. Göbeklitepe örneğinde olduğu gibi, avcı-toplayıcı toplum üyeleri "Tapınak" inşa etmiş. İnsanoğlunun tarihini ilklere dayandırma isteği, Sümerler 'in anlatısında Kutsal Kitap'tan daha hümanist bir öyküyle yerini bulmuş.

Emeş ile Enten Öyküsü: Üç binden fazla dizeden oluşan mitin, yalnızca ilk yarısı tamamlanmıştır. Büyük Tanrı Enlil, ağaç ve bitkiyi filizlendirmek, ülkeye bolluk ve bereket getirmek için iki kardeşi yaratır. İki kardeşin Tanrıların çiftçisi olma yolundaki denklik savaşı da ilk büyük kavgayı hazırlar. Baba Enlil, bu görevi Enten'e verir, ama Emeş kardeşinin bu üstünlüğünü kıskanır. "Küstah, tarlalardan bihaber olan Emeş, benim baş kudretime, baş kuvvetime el uzatıyor..." Yerleşik düzende bu mümkün müdür? Çiftçi, artık hayvanlarla uğraşan kardeşinden üstündür, buğdayı yetiştirendir. İlk kavga uzlaşmayla sonlanır ki, insan bu ilk dönem de biraz da olsa "güzel" varlığını devam ettirebilme isteğindedir. Karşılıklı alınıp verilen hediyelerle ve Emeş'in, Enten'e lacivert, gümüş ve altın taşı hediye etmesiyle öykü sonlanır (Kramer, 2014: 98-102). Kabil'in iştah ve kıskançlık yaratan, elden ele geçerek hırsı çoğaltan, "yüzüğü" henüz dile gelmemiştir. Semavi dinlerde anlatılana kadar. Adem'in ikizlerinin kendi kardeşleriyle değil, diğer çiftlerden biriyle evlenmesi kuralı, Kabil'in yani çiftçiliği seçen kardeşin, "bana verdiğiniz kadın güzel değil" diyerek kardeşini kıskanması ve avcı Habil'le birlikte doğayı, ruhu öldürmesi; tacizleri, katilleri, sapkınlıkları, ait olamamaları, sahip olamamaları tetiklemiş ve kadınlar arasında da güzellik savaşı başlamıştır.

İhsan Oktay Anar, *Suskunlar*'da bu laneti, mizahi bir anlatımla dile getirir. Romanın katmanlı yapısında Kutsal Kitap'taki en korkunç yaratık Leviathan, Tağut'a dönüşerek insanın şeytani tarafı olur.

İçlerinden biri, "Sana 'amca' diyoruz ama, babamızı senin öldürdüğünü de biliyoruz," diye bağırdı. Bunları duyan Kabil ise, "Demek ki hesaplaşma zamanı geldi," dedi. "Bu kez geç oldu. Nicedir bekliyordum bu sözünüzü! Evet, iki çocuğum üzerine yemin ederim ki, babanızı ben öldürdüm! Bu doğru! (Anar, 2011: 236-237)

Kabil'in yeğenlerinden biri boğazını sıkarken diğeri kan oluşu olmayan bir şişi adamın karnının üç ayrı yerine sokar, soğuk bir rüzgâr eser, yapraklar hışırdar. Böylece lânet el değiştirir. İki kardeş ölmek üzere olan amcalarının ganimetlerini pay etmeye çalışırken kavgaya tutuşurlar ve elbet biri diğerini öldürür. Yeni Kabil'a amcası tarafından yeğenine el verilir. Onun iki erkek çocuğunu büyütüp onlardan biri, Kabil'i ve kardeşini öldürecektir. Bu döngüyle, Kabil'in mührünün elden ele geçmesiyle devam edecektir. Sümerler'in öyküsünde Şeytan ve Kabil'in özdeşleşirken, *Suskunlar*'da Yılan Şeytan ve yaşıyan insandır.

Gelmiş geçmiş en büyük tiyatro eseri olarak kabul edilen Shakespeare'in *Hamlet*'inde de kardeşler arasında süren bu "lanet" anlatılır. Kardeş katilinin şiir diline geçmesiyle. Danimarka prensi Hamlet'in kral babasının, amcası tarafından zehirlenerek öldürülmesi ve güzel kraliçeyle evlenmesi, genç prensin intikam ve şüphecilikle adeta boyut değiştirerek delirmesine neden olur. Annesine duyduğu "sevgi" ve "nefret", amcasından intikam alma arzusu ve babasının hayaletiyle konuşup gerçekleri öğrenmesi, büyük melankolik karakterin yüreğine kara safra doluşunun ilk sebepleridir. Başka eserlerde yapmacık gelecek, ancak Shakespeare kullandığında şölene dönüşen şiirsel dil de bu yalnızlığın ve sorgulamanın kılıcı haline gelir.

Hamlet ve Etkileri

Türk ve dünya edebiyatında da birbirinden çok farklı akımların, kültürlerin etkisindeki yazarlar, eserlerinde *Hamlet*'e göndermeler yaparlar. Türk romanından ilginç olan iki örneğe değinilecek olursa; Peyami Safa, *Fatih Harbiye*'de hasta psikolojisini yansıtmak için Prens'in Yorik'le ölüm üzerine konuşması gibi, hasta genç çocuk da kadavraları görünce çaresizliğini daha da derinden hissederek (Enginün, 2001: 371). Çaresiz varlığı içinde aşkı daha da uzak hale gelir. Yıldız Ecevit, biyografik çalışmasında *Tutunamayanlar* romanını farklı açılardan ele alır. Oğuz Atay'ın *Tutunamayanlar*'ının Olric'i, gerek efendi-uşak ilişkisinin neden olduğu, gerekse Olric isminin getirdiği ses uyumundan kaynaklanan çağrışımlar nedeniyle çok sayıda metinlerarası yorum alır. Edebiyat bilimci Berna Moran, Charles Dickens'in "*Büyük Umutlar*" romanındaki Olric'le ve *Hamlet*'teki Yorick'le koşutluk kurar. Yazar Orhan Pamuk ise "*Olric'in Tristram Shandy'nin Yorick'ine ne kadar bezediğini ek bilgi olarak veriyorum,*" der. Robert Musil'in Niteliksiz Adam'ının Ulrich'ini anımsatır Olric demektir. Belki Oblomov'un Zahar'ı İvan Karamazov'un tanrısal kişisidir Olric, ya da hepsinin kurmaca çocuğudur. Oğuz Atay da bu oyuna katılır (Ecevit, 2005: 251). Amerika'nın suskun efsane yazarı Salinger açık göndermede bulunmasa bile *Sarsak Dayı Connecticut'ta* öyküsünde Ramona adındaki küçük bir kız çocuğunu, hayali arkadaşıyla konuşturur. Bu arkadaş, yaşayan arkadaşlardan daha gerçektir. *Hamlet*'in iç sesi, kendisiyle konuşan bütün bu karakterlerin de başlangıcıdır. Gizli, bilinmeyen bilincin yansımasıdır. Dünya edebiyatında, sanatında, sinemasında etkilenmeyi bulanmayan bu eserin sonuncusu da günümüzün büyük İngiliz yazarı Ian McEwan'dan gelmiştir.

McEwan, zamanımızın doğmamış Hamlet'ini yaratarak, eleştiri oklarını amca özelinde evrensel sisteme gönderir. Teknolojiyle, radyo programlarıyla, haberlerle... Doğmamış bebek, gerçek Hamlet kadar "saf" ve "günahkârdır". Laurence Sterne'in Tristram Shandy'sini aynı koşutlukla yeniden canlandıran yazar, henüz doğmamış Tristram gibi anne karnından konuşan "ceninin" öyküsünü anlatır. Ancak McEwan'ın hedefi Sterne gibi insanın mutlak mutluluğa ulaşmasını sağlamak değil, varlığından itibaren tahripkâr olduğunu vurgulamaktır. Shakespeare ve Sterne daha da tuhaflaştı! demek ister gibidir. Yazar, *Hamlet*'in temel konularına bağlı olarak romanını kaleme alır. Anne kutsaldır, hayran olunan, sevgiyle bağlanan, tüm nefret ve kırgınlığa rağmen vaz geçilmek istenmeyendir. Anne ve çocuk arasındaki biyolojik bağla birlikte; yaşamdan gelen kirlenmeyi, şehvet ve bebeğin saflığına zıt öğrenmeyi "kordon" temsil eder. Shakespeare'in *Hamlet*'i de bebek Hamlet de farklı kurgularla intihar girişimlerinde bulunurlar. McEwan'ın o çok mizahi anlatımıyla, intihar nesnesi olarak "kordon"dan başka sahip olunan bir şey yoktur. Bebek Hamlet, kendisini yaşama bağlayan kordonunu boynuna dolayarak var oluşa ilk karşı çıkışını gerçekleştirir. "Ah, Tanrım, kötü rüyalar görmeyecek olsam; bir fındık kabuğuna bile sığar ve yine de kendimi kâinatın kralı sayabilirim." (Shakespeare, 2007: 96)

Romana ismini veren *Hamlet*'ten alınan fındık kabuğu benzetmesiyle bilinçli hayatın başlamasıyla birlikte, algının genişleme gösterdiğinin ve gerçeğin farklı alanlardan fışkırdığının betimlemesidir. Milan Kundera, *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği*'nde "olmamalı mı, olmak zorunda" yani varlığın zorunluluğu şeklinde "Es muss sein" ifadesini kullanır (2003:40). *Fındık Kabuğu*'nun ana

felsefesi de bu ifadeye dayanır. Bilinçli hayatın başlangıcı, yanılısamanın sonudur, yani olmama yanılısamasının sonu. Anne Trudy, zıtların yani sevgi ve nefretin bileşkesiyse; baba John ise romantik ve idealist, kendi ölümünü hazırlayan şair Keats'tir. Nefret edilen babanın rakibi amca Claude ise ilginç bir fırsat düşkünü bile değildir. Mükemmel denecek ölçüde yavan, eşi bulunmayacak ölçüde sevimlidir. Yazarın benzetmesine göre Sultanahmet Camii'ndeki süslemeler kadar dallı budaklıdır.

Yazar trajediyi, günümüz dünyasının gerçekliğiyle kara komediye çevirir. Sosyal medyada dramlar ve çatışmalar ortasından üreyen mizahi popüler dil, anneyi bebeğe bağlayan kordon kadar hayatidir, çünkü karşı koyacak başka bir silah yoktur. Bebeğin rahatlama biçimi "Endişeyle kordonumu elliyorum, teşbih yerine geçiyor." (s. 28) İfadesinde yerini bulur, ana rahmi dışında yaşayanların oyalanmak için ürettikleri oyuncaklardan farklı değildir.

Bu mizah içinde entelektüelite eleştirisi de saklıdır. Karamsarlık ve melankoliye sığınmak ve hiçbir şey yapmamak onların tacıdır. Savaşlarda her zaman olduğundan daha az insan ölüyorsa ve gerçeğe ve bilgiye bu kadar kolay ulaşabiliyorsa, yüzbinlerce insan sefil yaşantıdan kurtarılmışsa, teknoloji, ulaşımdaki konfor, çocuk ölümleri ve tüm bulaşıcı hastalıklara çözüm bulunmuşsa... Kime göre karanlık çağ ve neye göre ölüm. Bebeğin sorgulamaları, bilincin zamanlar arası gidip gelişiyle sağlanır. Bebek doğmamıştır; geçmişe, var olanlardan daha yakındır.

Suç ve Yılan

"Keşke önünde diz çöküp ona yardım edebilsem. Annem genç ve zayıf olmasına karşın benim kütlem onu engellediği için öne eğilmesi kolay değil.... Hepsi benim suçum" (s. 36). Yüklenilen ilk acı, suçluluk duygusudur. Özellikle anneye karşı duyulan suçluluk. Benim varlığımın sebebi olan kadına nasıl acı çektirebilirim hissi. Annenin bebeği yük olarak taşımasıyla ve fiziksel engellemelerle başlayan bu yükün, yaşamla birlikte psikolojik boyuta ulaşması çocuğun da intihar isteğinin temel sebebidir.

"Bunu duyunca annemin kalp atışları sürekli hızlanıyor. Sadece hızlanmıyor, sesi de artıyor, tıpkı hatalı tesisattan gelen tıkırtılar gibi. Bağırsaklarında bir şeyler oluyor. Uzayan, gıcırtilı bir gurultuyla çalışıyor bağırsakları ve yukarıda, benim ayaklarımın üzerinde bir yerde, kıvrımlı borulardan geçen sıvılar bilinmeyen hedeflere doğru hızla ilerliyorlar. Annemin diyaframı inip kalkıyor. Kulağımı duvara daha da yapıştırıyorum. Bu kreşendo sürerken çok önemli bir şeyi duyamayabilirim" (s. 37-38).

Yani çocuk her şekilde annenin yapacağı şeyin bir parçasıdır. Anne, amcayla birlikte babayı zehirleyecekse çocuk da bu cinayetin bir parçası olacaktır. Bilincin ağrıdan doğumu gibi, çocuğun varlığı da ihanet duygusu ve babasının yazdığı "şiiirler"den gerçekleşir. John Cairncross'u öldürmek, çocuğu def etmek, baba evini satıp pay etmek Kabil'in büyük günahıysa, suç da cezasız kalmamalıdır. Doğmamış çocuklar, donuk suratlı stoacılar, gizli Budalar, ifadesizlerdir, anne Trudy'nin kedileri Hector'u öldürdüğü an ki vicdan azabı dolaylı yollardan doğmamış çocuğa geçer. Çocuk da vicdan azabıyla birlikte ilk eylemini gerçekleştirir. Bu eylem de "doğmak"tır.

Yüzyılın Hamlet'inin sorunları elbette orijinalinden farklıdır. İngiltere'yle başlayan savaş ya da, Amca Kral'la, iş birliği yaparak Hamlet'in deliliğini kanıtlamaya çalışan sözde dostlar değildir. Devlet ve iktidar ilişkisi üzerine kafa yoran filozof Hobbes, ironik bir şekilde yazara göre haklıdır. "Şiddet tekeli devletin elinde olmalı. Hepimizi hizaya getirecek olan ortak bir kuvvet. O zaman sevgili Avatar, Leviathan'a telefon et şimdi, polisi ara, araştırmalar yapsınlar" (s. 47) diyerek cehennemin farklı şekilde devam ettiğini, Hobbes'a atıfta bulunurcasına vurgular. Özellikle Ortadoğu, çocuklara oyuncak ayılarının kafasını kopartmalarını öğretilmesi... Yani bütün kötü rüyaların kaynağı haberlerdir, özellikle Ortadoğu'da olup bitenlerdir.

Doğmamış çocuğun melankolisi de bu sesler ve haberlerden beslenir. Amcasının doğduğu anda onu, uğursuz 13. kata bir yetimhaneye kapatacak olduğunu bilmek de ayrıca bir intikam sebebidir. Amca, güzel kadını elde eden, şair, iyi huylu ve gençken popüler ağabeyinden nasıl nefret ediyorsa,

yeğen de babasını zayıf yerinden yani "aşkıdan" vuran amcasından nefret etmektedir. Şeytanla özdeşleşen, kutsal metinlerin en kötü ejderhası Leviathan'a teslim edilecek olmak, yani annenin kollarından ve kokusundan koparılıp 13. Kata hapsedilme planı, mücadelenin de tetikleyicisidir. Yılan, cennetten kovulan insanın yoldaşı, suç arkadaşıdır. İçinde dehşet öğeleri de bulunan rüyalar kitabıdır doğmamışın zihni. "Ortadoğu'daki çılgınlık sürece mi, Avrupa'ya da geçip orayı değiştirmemek üzere değiştirecek mi? Müslümanlık ateşli ucunu reformun sularına daldıracak mı? İsrail işgal ettiklerine çölden birkaç santim verecek mi" (s. 101).

Sinema Uyarlamaları:

Elbette ki Hamlet defalarca sinemaya uyarlanmıştır. 1940'larda Laurence Oliver, 90'larda Franco Zeffirelli yönetiminde Mel Gibson, Kenneth Branagh farklı şekilde yorumlamışlardır bu melankolik karakteri. Delilikle açılıp patlayan gözler, ahlar ve teatral inlemeler başka pek çok kahramanda abartılı duracakken Hamlet'in duygularını ifade etmek için belki de yetersiz kalmışlardır. 1966'da Hamlet'i uyarlayan Rus yönetmen Grigori Kozinstev etkiyi arttırmak için önemli besteci Dmitri Şostakoviç'in müziklerini kullanmıştır. Metin Erksan ise tam otuz beş yıl bekleyerek Fatma Girik'in canlandığı *Kadın Hamlet'i* çekmiştir. Amacı bu uyarlanamaz metne kadın gözüyle bakmaktır.

Bütün bu uyarlamalarda izleyene göre değişse de şüphesiz en etkileyici sahne, Hamlet'in kralın soytarısı Yorick'in kafatasıyla konuşarak ölümü ve hayatın anlamsızlığını keşfettiği mezarlık sahnesidir. Bu sahne, her oyuncunun yorumuyla ayrı bir değer kazanmıştır. Eserin orijinalinde mitolojik gücün temsilcisi olan kahraman Herkül'e gönderme yapılır. Tüm savaşları kazanan, herkesi yenen Herkül'ün nihayetinde elinde kalan kokmuş, kurtlu bir kafatasıdır. McEwan içinse artık kordonunu kendi başına kesmek zorunda olan bebektir.

Kuralları alt üst etmeyi seven Danimarkalı yönetmen Lars Von Trier, *Melankolia* adlı filmde, kadın karakterini Hamlet'in aşkı Ophelia ile özdeşleştirir. Hamlet'in amcasının ihanetini öğrendiği andan itibaren gerçekliğini kaybeden Ophelia. Genç kadının delilik nedeni ise kralın iş birlikçisi olan babasının yanlışlıkla Hamlet tarafından öldürülmesidir. İki âşık karakterin arasına ölü babalarının hayaletleri ve içlerinden atamadıkları uzlaşmazlıkları girer. Trier de evlilik, düğün, aile gibi normlarla çatışan kadın karakterini, Ophelia gibi gece nehirde nilüferler içinde yüzdürür. Lacivert bir şiiri anımsatan sahne, yaşarken intihar düşüncesini akla getirir. Kıyamet günü efsanesi, en çok ölmek isteyen kişinin son ana kadar hayatta kalmaya çalışması, ölüme direnmesiyle diğer yönetmenlerden farklı bir şekilde yorumlanmış olur. Yani her yönetmenin ve oyuncunun Hamlet'i ve felaketleri yorumlama biçimi farklıdır.

Doğum

Bilim alanında da biri bütün hayatını Arnavutluk'taki sümüklüböceklerle adar, bir diğeri bir virüse. Darwin kaya midyelerine sekiz yılını vermişti, sonra olgun yaşa gelince de solucanlara. Minicik bir şey olan hatta bir şey bile sayılmayan Higgs bozonunu binlerce kişi araştırma konusu yaptı. Bir fındık kabuğunun içinde tıklı kalmak ve beş santimlik fildişinin ya da bir kum taneciğinin içinde dünyayı görmek. Edebiyatın tamamı, sanatın tamamı, insanların bütün girişimleri, mümkün olabileceklerin evreninde sadece bir noktacıksa, neden olmasın? Belki bu evren bile sayısız gerçek ve olası evrenin içinde bir noktacıktır (s. 53).

Yüzyılın bilim kuramına ve yüzyılın doğmamış Hamlet'ine göre: Evren sayısız olasılık içinde bir noktacıksa, beynin daha büyük bir bölümü kullanılabildiğinde, insanın doğumundan önceki zamanlarını hissedebilmesi de olasıdır. Yani anne ve babayla kurulan bağ sanıldığından daha güçlüdür. "Sineklerin bile alt türüyüz korkak uyumsuz, keşke hiç doğmasam." diyen Hamlet için annesinden ve amcasından intikam almaktan başka yol yoktur. Çünkü babasını, ona yaşam veren tohumu yok edecek de onlardır. Güzel anneye duyulan aşka rağmen. Leviathan'ın ellerine oğlunu bırakacak olan da aynı annedir çünkü. Öcünü alacak olan ise zamandır.

Doğmak ve olmak isteyen insan, anneye duyulan aşk ve nefret, babaya duyulan sevgi ve bazen alay... Birey anlaşılabilir olanın, yazarın tabiriyle intihar bombacılarının içine doğar, ki bu durumda olmayı istemekten başka da seçenek yoktur. "Balmumundan kayarak geçer gibi yumuşak, gıcırtilı, bir çıkışın ardından işte buradayım, krallığının üzerinde çınlıplak yatıyorum" (s. 147). Yazar, doğumla aslında bin yılların melankolisine de son verir. Mavi. Soyut kavramlar şimdi ona sahibim. Diyen "doğmuş" kahraman, asıl Hamlet'in yok oluşuna inat, maviyi tanımlayarak ilk nefesini alır. Nihayet vardır.

SONUÇ

William Shakespeare'ın yüz yıllardır dünya sanatını etkileyen yazarların başında gelmektedir. Yazdığı her oyun bir tipten de doğuşunu hazırlamıştır. Zaman içinde sınır tanımadan farklı kültürlerden dillere deyim olarak girmiştir. Örneğin kıskançlık kavramı Othello sendromu olarak tanımlanmış, umutsuz aşk Romeo ve Juliet'le özdeşleştirilmiştir. Bu umutsuz aşk ve yasak aşk "ideal bir aşk şekli olarak kabul edilmekte ailevi etkenler ya da sosyal kurallar bağlamında sınırlandırılmaktadır" (Tanrıtanır, 2016: 978). *Hamlet* ise yazarın çalışmaları içinde ayrı bir öneme sahiptir. Modern dünyanın yalnız, ölüm karşısında çaresiz, varlık sorunuyla mücadele eden tipten de ilk büyük örneğidir. Farklı yönetimler tarafından ve çeşitli motifleriyle 1940'lerden itibaren defalarca sinemaya uyarlanmıştır. *Hamlet*'in en önemli yönlerinden biri de ilk cinayeti anlatan Kabil ve Habil hikâyesine yeni bir yorum getirmiş olması, anne-çocuk, baba-çocuk arasındaki çözümsüz ilişkiye psikolojik ve mitolojik boyutlarıyla yer vermiş olmasıdır. Shakespeare bir İngiliz yazardır, yüz yılın son büyük yaşayan İngiliz yazarlarından Ian McEwan ise döneme, teknolojik ve siyasal gelişmelere paralel yeni bir *Hamlet* yaratmıştır.

Bu *Hamlet*, Tristram Shandy gibi henüz doğmamıştır, annesinin karnından okura seslenmektedir. Çoklu evrenlerin, yeni boyutların, teknolojik savaşların dünyasının *Hamlet*'in de bu şekilde deneysel bir platformda yaratılması doğaldır. Romanın şekilsel yapısı, karakterleri de fındık kabuğundan seslenen karaktere göre biçimlenmiştir. Ayrıca ilk *Hamlet*'in varlık-hiçlik sorunu, son *Hamlet*'e değişim göstermeden yansımıştır. Yazar tümüyle ceninin bilincine girerek olayları onun bakış açısıyla aktarır, yani klasik romandaki Tanrı-yazarın bakış açısı daha da ileri götürülerek doğmamış bir varlığın zihnine yerini bırakmıştır. Diğer tüm karakterler de onun hislerine hatta, anne karnındaki fizyolojik etkilere göre şekillenmiştir. Shakespeare'ın *Hamlet*'i yine ana karakterin bakış açısına göre kurgulanmıştır. Ancak onun algılama biçimine dönemin romantizmi ve şiirsel dili eklenmektedir. *Fındık Kabuğu*'nda ise bu dil dışarıdan değil içeriden kurgulanmıştır. Metnin kendisi şiirsel üslubun dışındadır, şiiri metne sokan baba John'un yazmış olduğu şiirler ve sanatla örülü dünyasıdır. Ayrıca McEwan, anneye asıl metinden farklı olarak anneye rakip kadını romanda kullanmıştır. Aslında ölü kral babanın hayaleti gibi her şeyin, karısı ve kardeşi arasındaki ilişkinin farkında olan John, karısını şair bir kadınla kıskandırarak, ona aşkının büyüklüğünden söz ederek, ikilik ve vicdan azabı yaratmıştır. Temelinde yüz yıllar değişmiştir, ancak *Hamlet*'in işlediği konular değişmeyecektir.

KAYNAKÇA

- Anar, İ. O. (2011). *Suskunlar*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Ecevit, Y. (2005). *Oğuz Atay'ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- İnci E. (2001). *Türkçe'de Shakespeare*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kramer, S.N. (2014). *Sümer Mitolojisi*, Kalcı Yayınları, İstanbul.
- McEwan, I. (2017). *Fındık Kabuğu*, Yapı Kredi Yayınları.
- Milan, K. (2003). *Varolmanın Dayanılmaz Hafifliği*, İletişim Yayınları.
- Moran, B. (2016). *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 2*, İletişim Yayınları, İstanbul.

- Parlak, J. (2001). *Don Kişot'tan Bugüne Roman*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Salinger, J.D. (2016). *Dokuz Öykü*, Yapı Kredi Yayınları.
- Shakespeare, W. (2007). *Hamlet*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Tanrıtanır, B.C. (2016). "Nathaniel Hawthorne'un Kızıl Damga ve Mehmet Rauf'un Eylül Adlı Romanlarında Amerika'dan Türkiye'ye Yasak Aşkın Ateşi. *TURKISH STUDIES -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), Volume 11/4 Winter 2016, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9233>, p. 975-986